

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli den 20 Mars 1883, kl. 5 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af motion om aflåtande af skrifvelse till Konungen i fråga om villkoren för valrätt till Andra Kammaren.

Alltsedan statsmakterna, erkännande giltigheten af den uppfattning, enligt hvilken en någorlunda betryggad ekonomisk ställning utgör en nödvändig förutsättning för ett vaket och sjelfständigt deltagande i lagstiftningsarbetet, med antagande af nu gällande Riksdagsordning uppstälde skattebidragen till staten såsom den gemensamma måttstocken för bestämmande af den gräns, nedom hvilken valrätt till riksdagsman ej finge sträckas, samt dervid satte nämnda gräns något högre än gränsen för valrätt inom kommunen, hafva upprepade framställningar blifvit gjorda i syfte att förändra grunderna för den politiska rösträtten. Att så skulle inträffa var ock att förutse och kunde, med hänsyn till det i viss mån godtyckliga i hvarje på numeriska grunder fotad begränsning för utfölvande af medborgerliga rättigheter, svårigen undvikas. Redan vid 1869 års riksdag väcktes fråga om upphäfvande af alla inskränkningar rörande valrätt till Andra Kammaren, och vid icke mindre än elfva efterföljande riksdagar hafva förslag framlagts, åsyftande att antingen nedflytta eller ock att helt och hållet undanrödja de för denna valrätts utfölvande fastställda gränser. Emellertid hafva samtliga dessa förslag blifvit af Riksdagen förkastade och, med undantag af det vid 1880 års riksdag framlagda, jemväl af Konstitutions-Utskottet afstyrkta. Inom Andra Kammaren hafva de i ämnet gjorda framställningarne tillvunnit sig bifall endast vid de tre senaste riksdagarne, 1880 med 88 röster mot 80, 1881 med 103 röster mot 71 och vid nästlidna riksdag utan votering.

Jemväl vid innevarande riksdag har sträfvan efter en förändring i omförmälda hänseende framträdt, ehuru i något förändrad form, uti en af Herr *K. P. Arnoldson* inom Andra Kammaren väckt, till Utskottet hänvisad motion, N:o 79, deri anföres, hurusom Riksdagens protokoll i bestämda drag visade den allmänna meningen, att utvidgning af den politiska rösträtten i vårt land vore ett växande samhällsbehof. Detta gälde båda Kamrarne. Men om sättet för detta behofs tillgodoseende hade de icke kunnat enas. Andra Kammaren hade uttalat sig *för* och Första Kammaren *mot* nedsättning till hälften af gällande census för valrätt till Andra Kammaren. Då emellertid Första Kammaren såsom vilkor för sin medverkan syntes fordra en förutgående statistisk utredning, föreslår motionären,

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t måtte låta utreda i hvad förhållande, med afseende på olika samhällsklasser och förmögenhetsvilkor, en allmän rösträtt eller rösträttens utsträckning till alla, som betala skatt till kommun och stat, skulle komma att stå till de för närvarande röstberättigades antal och kvalifikationer, samt för nästa Riksdag framlägga förslag till ändring af § 14 Riksdagsordningen i syfte af utvidgad rösträtt för val till riksdagsmän i Andra Kammaren».

Förevarande framställning, hvars hufvudsakliga syfte torde vara att söka i motionärens begäran om framläggande för nästa Riksdag af förslag till ändring af § 14 Riksdagsordningen i syfte af valrättens utsträckning, skiljer sig från de i ämnet tillförne väckta motioner derutinnan, att förslagens uppgörande och framläggande skulle föregås af en statistisk utredning för att ådagalägga de förändringar med afseende på olika samhällsklasser och förmögenhetsvilkor, införandet af allmän rösträtt eller rösträttens utsträckning till alla dem, som erlægga skatt till kommun eller stat, skulle medföra, en utredning, som motionären anser lämpligast kunna verkställas af den andra statsmakten.

Under förutsättning, att Utskottet delade motionärens åsigt om det önskvärda i en utsträckning af valrätten till Andra Kammaren, godkänner Utskottet den uppfattning, enligt hvilken ett förslag i sådan riktning bör grundas på en fullständig utredning af alla på frågan inverkan förhållanden. Uppenbart är nemligen, att öfvertygelsen om det berättigade och för samhällets lugna utveckling gagnande i en åtgärd, som afser att inrymma politiska rättigheter åt samhällsklasser, hvilka deraf för närvarande icke äro delaktige, måste grunda sig på vissheten eller åtminstone sannolikheten deraf, att dessa samhällsklasser ega de kvalifikationer, förutan hvilka rättighet till

deltagande i rådslagen om fosterlandets angelägenheter ej bör ifrågakomma. Men vissheten härom kan endast vinnas genom en undersökning, som klart visar, hvilka de kategorier af befolkningen äro, hvilka man är sinnad medgifva en sådan rättighet.

Vidare är Utskottet med motionären ense derom, att en utredning i omförmälda hänseende icke kan verkställas af Utskottet, enär densamma, derest den skall blifva uttömmande, måste nödvändiggöra uppsamlandet och bearbetandet af ett vidlyftigt material, ett arbete, som endast genom de Kongl. Maj:t underlydande organ kan nöjaktigt utföras. Emellertid synes motionären hafva underskattat omfånget af ett sådant utredningsarbete, då han antager, att detsamma kunde vara fullbordadt och ett derpå grundadt förslag till valrättens utvidgning hinna uppgöras för att framläggas redan vid nästa riksdag. Tillika bör Utskottet påpeka det enligt Utskottets åsigt mindre följdriktiga i motionärens förslag, att Kongl. Maj:t, sedan den förberedande utredningen blifvit verkställd, skulle under alla omständigheter, huru än utredningen utfölle, till Riksdagen göra framställning i ämnet. Det låter dock tänka sig, att utredningen komme att framvisa sådana resultat, att hvarken Kongl. Maj:t eller Riksdagen funne den förordade reformen önskelig.

Utskottet betvivlar likväl, att ännu någon allmännare mening utbildat sig rörande behofvet af en förändring af Riksdagsordningens föreskrifter angående valrätt till Andra Kammaren i syfte af denna valrätts utvidgning. De skäl, hvilka härvid äro för Utskottet bestämmande, hafva vid upprepade tillfällen och jemväl vid sistlidna riksdag fullständigt framhållits och torde därför nu ej behöfva å nyo utvecklas. Särskildt anmärkte Utskottet vid nämnda riksdag, hurusom de senast företagna allmänna valen till Andra Kammaren ingalunda syntes häntyda på något liffigare eller vid jemförelse med förhållandet vid föregående valperioder väsentligen stegradt intresse för valrättens utöfvande hos dem, som för närvarande egde denna rätt, ett förhållande, som Utskottet medelst framläggande af vissa statistiska uppgifter ådagalade, och som, enligt Utskottets åsigt, omiskänneligen visade, att inom de samhällsklasser, hvilkas inflytande skulle genom valrättens utsträckning stärkas, någon allmännare önskan i sådan rigtning icke låtit sig förspörjas. Hvad motionären i strid mot denna åsigt anfört derom, att Riksdagens protokoll skulle ådagalägga, att en utvidgning af den politiska rösträtten vore ett växande samhällsbehof, vederlägges, åtminstone hvad Första Kammaren beträffar, deraf, att samtliga i sådant hänseende väckta förslag af denna Kammar förkastats.

Ehuru Utskottet, såsom af det föregående synes, håller före, att hvarje beslut om utsträckning af valrätten till Andra Kammaren bör föregås af en

fullständig utredning af de förhållanden, som på en sådan genomgripande förändring kunna ega inflytande, anser Utskottet sig icke tillhöra att till Riksdagen afgifva förslag om aflåtande till Konungen af en framställning för vinnande af en sådan utredning; i följd hvaraf, och då Utskottet på nu anförda grunder icke heller anser tiden ännu vara inne för vidtagandet af den grundlagsändring, som utgör hufvudsakliga syftet i den förevarande motionen, Utskottet hemställer,

att sagda af Herr Arnoldson väckta motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 Mars 1883.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservationer:

af Herr *Sjöberg*, som vid det förhållande, att motionären med sitt förslag åsyftade ändring af § 14 i Riksdagsordningen, ansåg stadgandena i 1:a mom. af § 38 i nämnda grundlag, jemförda med hvad § 53 Regeringsformen i hithörande del innehåller, icke innefatta hinder för Utskottet att tillstyrka Riksdagen att i skrifvelse till Konungen anhålla om vidtagande af åtgärd för att åstadkomma den i motionen ifrågasatta utredningen;

af Herrar *Westin, Norén, Carlsson, H. Andersson, Borg, Näsman, Trulsson, Friherre Nordenskiöld* och *Svensén*: »Den i Sverige för närvarande gällande politiska rösträtten är en af de minst utsträckta inom Europas och Amerikas kulturländer. Detta förefaller så mycket besynnerligare, som vi gerna framhålla, och detta i många hänseenden med rätta, att folkbildningen i vårt land står på en vida högre ståndpunkt än i de flesta andra länder, och att en månghundraårig frihet hos oss alstrat en kärlek till lagbunden ordning, som från vårt land afvärijt så många af tidens härjande stormar.

Ett missförhållande föreligger här tydligen, hvilket måste mycket menligt inverka på det politiska lifvet i vårt land, och hvilket, om det ej rättas, kan blifva ganska farligt, i synnerhet i en tid, då personlighetsprincipen öfverallt gör sig mer och mer gällande, och då kroppsarbetaren mångenstädes framkommer med stormande anspråk på delaktighet i de politiska rättigheter, som tillkomma andra medborgare och som så länge förvägrats honom. Sanningen häraf har äfven erkänts af en del af representationen genom talrika, under de senare åren åtminstone af Andra Kammaren välvilligt bemötta förslag till en tidsenlig utsträckning af rösträtten.

De föreslagna förändringarne hafva dock hittills alltid strandat på motstånd i Första Kammaren. Bland skälen för afslag har bland annat anförts, att frågan för närvarande ej vore i statistiskt hänseende så utredd, att man kunde få en klar inblick i den förändring, som en större eller mindre utsträckning af rösträtten kan komma att utöfva på representationens sammansättning.

Under sådana förhållanden synes det vara billigt, att en fråga, så makt-påliggande som denna och för hvilken så mäktiga stämmor höjt sig så väl inom som utom representationen, åtminstone måtte få den för en säker uppfattning af densamma nödvändiga utredningen. För vår del äro vi fullt öfvertygade, att denna utredning skall på ett slående sätt bevisa, att en vallag, som endast meddelar politisk rösträtt åt omkring en fjerdedel af landets myndiga, manliga befolkning och som knappast fört till representationen en enda omedelbar representant för kroppsarbetarnes intressen, icke kan vara förenlig med de principer, som ligga till grund för den moderna staten eller med landets sanna väl. Vi få därför föreslå,

att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och till en kommande Riksdag öfverlemna en statistisk utredning af det inflytande, som en mer eller mindre utvidgad rösträtt kan komma att utöfva i afseende å de röstberättigades antal, förmögenhetsvilkor och samhällsställning och, om Kongl. Maj:t så finner lämpligt, till en kommande Riksdag inlemna förslag till förändring af 14 § Riksdagsordningen i syfte af rösträttens utvidgning.»

Herr *Hallenborg* har begärt få antecknad, att han inom Utskottet uttalat den åsigt, att med förevarande motion, såsom icke tillhörande Utskot-Bih. till Riksd. Prot. 1883. 3 Saml. 2 Häft.

tets behandling, bort förfaras såsom i § 7 af Reglementariska Föreskrifter för Riksdagen föreskrifves.

Herr *Afzelius* har begärt få antecknadt, att han, med vederbörligt tillstånd ledig från riksdagsgörömalen, icke deltagit i Utskottets, med anledning af skiljaktiga meningar, fattade beslut att till behandling mottaga denna motion, hvilket synes honom icke stå rätt väl tillsammans med föreskriften i § 38 mom. 1 Riksdagsordningen, som endast bemyndigar och förpligtigar Konstitutions-Utskottet att »meddela *utlåtande* öfver de från Kamrarne till Utskottet remitterade *grundlagsfrågor*» — icke att uppsätta förslag till »underdåniga skrivelser» till Kongl. Maj:t i ämnen, som derjemte näppeligen kunna strängt taget hänföras till »grundlagsfrågor» —, men att han detta oaktadt, ställande sig Utskottets berörda beslut till efterrättelse, icke kunnat undgå att deltaga uti föreliggande beslut i saken, hvartill Utskottet slutligen kommit.

Herr *J. Andersson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom Utskottet.